

uit de literatuur

H. J. PRAKKE

Garven

van de oogst der laatste jaren (de jaren van de «Prakkehof»). Ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag als groet aan vrienden gebundeld.

Assen, Van Gorcum & Comp., 1975, 210 blz.

De bundel «Garven», door Prof. dr. H. J. Prakke samengesteld ter gelegenheid van zijn 75ste verjaardag (26 april), bevat een keuze uit zijn her en der verspreide werk van de laatste tien jaar. De auteur noemt het zelf de «Prakkehof-decade», daarmee doelend op de periode na zijn vestiging in het oer-drentse Meppen-Zweeloo, op een boerderij (anno 1669) waarvan de weerga in de Olde Lantschap niet te vinden is. Die vestiging, in een omgeving die door stilte en rust gekenmerkt wordt, en die bedoeld was om na 10 jaar hoogleraarschap in Münster en na 45 jaar directeurschap van de Koninklijke Van Gorcum allengs zelf tot «rust» te komen, viel anders uit. Wel namen omstreeks het midden dezer tien jaren zijn hoofdwerkzaamheden als hoogleraar en als uitgever een einde, maar de vestiging in het «buiten de wereld gelegen» dorp-van-400-zielen bleek een grote aantrekkingskracht uit te oefenen. De Prakkehof heeft bij gelegenheid zelfs de allure van een internationaal ontmoetingscentrum, brandpunt van grote activiteit, waaraan Professor en mevrouw Prakke de handen vol hebben.

De bundel — groot 33 professionele en non-professionele verrukkelijke «redentaties» en «praktezaties», hoog van kwaliteit, boeiend en interessant — werpt een verrassend licht op Prakkes veelzijdig gerichte publicistisch werk van dat laatste decennium. De grondstoffen er voor komen uit alle drie zijn belangstellingsgebieden: de drukkerij-uitgeverij, de regionaal-culturele beweging en de wetenschap der publicistiek.

De echte Prakke-fan, de oud-leerlingen en vrienden in uitgeverij en publicistiek hebben intussen deze Garven van de oogst der laatste jaren als «groet aan vrienden» thuis ontvangen. Maar de uitgaaf van een zo rijke bloemlezing verdient hier ook

voor de andere vakgenoten in de communicatiewetenschap minstens vermelding.

H.V.P.

Dennis HOWITT & Guy CUMBERBATCH, **Mass Media, Violence and Society**, Elek Science, London, 1975, 167 blz.

Twee psychologen werpen in dit boek een kritische blik op de langzamerhand wel zeer overvloedig geworden studies over de invloed van de voorstelling van het geweld in de massamedia op de maatschappij. Zij stellen vast dat de opvattingen die «men» (d.w.z. het grote publiek, leidende politici, voorzitters van censuurcommissies, vele mediamensen zelf etc.) in het algemeen hierover koestert, meer op vooroordelen dan op feiten berusten.

Zij onderzoeken zowel de laboratoriumstudies als de veldstudies die op dit gebied ondernomen zijn, met name die welke door de zgn. Eisenhower-commissie zijn ingesteld (en die in 1969 zijn gepubliceerd) en het nog meer omvangrijke onderzoek dat, gepubliceerd in 1971, bekend is geworden als de U.S. Surgeon General's study. De hierbij toegepaste methodes en de verkregen uitkomsten worden nauwkeurig bekeken en onderling gecorreleerd. Hun voornaamste algemene conclusie is dat de massamedia géén significante invloed hebben op het niveau van het geweld in de samenleving. Zij zijn echter ook van mening dat veel vragen in verband met de kwestie van het geweld in de massamedia nog niet gesteld zijn en dat er andere dan causale relaties tussen b.v. het fictionele geweld op de beeldbuis en het reële leven van de kijker kunnen bestaan die nodig nader onderzocht moeten worden.

J.M.P.

Henry R. CASSIRER,

Kommunikation und die Zukunft der Bildung,

Deutsche Verlags-Anstalt, Stuttgart 1974, 224 blz.

De auteur, die jarenlang verbonden geweest is aan de Unesco, brengt in dit boek een grote hoeveelheid materiaal

samen dat pedagogen en andragogen kan inspireren tot een effectief gebruik van de massamedia in vormingswerk op alle niveaus. De massamedia dragen zeker niet per se bij tot de culturele vorming van het publiek; in elk geval is communicatie een noodzakelijke voorwaarde voor deze vorming. De auteur bespreekt talloze eigen ervaringen waaruit valt af te leiden dat er wel degelijk mogelijkheden zijn voor tweerichtingsverkeer. Voorbeelden van het gebruik van de media in het ontwikkelingswerk, in het schoolse onderwijs, in de «open universiteit», de permanente educatie en op vele andere terreinen tonen aan dat de massa-communicatiemiddelen voor een op de toekomst gerichte «Bildung» onontbeerlijk zijn. Er zal steeds meer behoefte ontstaan aan wat de auteur «Bildungskommunikatoren» noemt.

De auteur bespreekt tevens de financiële, organisatorische en beleidsproblemen die een educatieve aanwending van de massamedia met zich brengt. Hij verschaft ons, wat dit betreft, veel interessante gegevens over de feitelijke situatie van het ogenblik.

J.M.P.

Peter KÖCK,

Didaktik der Medien,

Verlag Ludwig Auer, Donauwörth 1974, 168 blz.

De auteur van dit boek is de leider van het «Referat Erziehungswissenschaften» aan de «Akademie für Lehrerfortbildung» te Dillingen. Hij beoogt met dit boek een aantal suggesties te geven voor de wijze waarop leerlingen moeten worden ingeleid in de techniek van het leren en hoe «media-georiënteerde» leerprocessen georganiseerd moeten worden. De verschillende media bevorderen het leerproces elk op hun eigen wijze; ze moeten dan ook in het onderwijs worden toegepast op basis van leerpsychologische principes. Elk medium heeft zijn eigen didactische functie, die echter alleen geëffectueerd kan worden als de nodige organisatorische voorwaarden (o.a. in verband met het curriculum) vervuld zijn.

J.M.P.

Robert BRESSON,
Notes sur le Cinématographe,
Gallimard, Paris, 1975, 140 pag.

Aforismen door de regisseur van o.m. «Journal d'un Curé de Campagne», «Pick-pocket» en «Au Hasard Balthazar» genoteerd tussen 1950 en 1974. De auteur neemt polemisch stelling tegen «le cinéma» en stelt daar zijn persoonlijke «cinématographe» tegenover. Het gros van 75 jaren filmgeschiedenis veroordeelt hij als «théâtre filmé». Acteurs en a fortiori het starsysteem vinden geen genade bij hem, want hij werkt met amateurs die hij «modèles» noemt en bij wie hij elk spoor van expressief acteren wegwerkt door een proces van automatisering bij de dicte van dialogen. In notities over beeld en geluid, over voorwerpen en de camera wordt dezelfde strenge esthetiek geformuleerd.

D.L.

Jean RENOIR,
Ma Vie et mes Films,
Flammarion, Paris, 1974, 264 pag., geïll., 308 BF.

De artistieke autobiografie van de Franse filmmaker Jean Renoir («La Règle du Jeu», «La Grande Illusion», «Le Déjeuner sur l'Herbe», e.a.). Kinderjaren — voor zover daarin zijn contact met beelden en kunst plaatsgrijpt — én zijn vooroorlogse Franse carrière zijn het sterkst aanwezig in dit boek. We krijgen er een vrij karakteristiek beeld van het artisanale stadium van het filmmaken. De Amerikaanse en naoorlogse tweede Franse carrière van Renoir worden te vlug geresumeerd.

Bewonderaars van Renoir zullen geen afgeronde filmtheorie of een filmesthetiek onder de vorm van een manifest in het boek vinden. Enkele eenvoudige vuistregels van artistieke eerlijkheid levert hij wel, maar het raadsel van zijn films blijkt zich voor elke nieuwe generatie bewonderaars in nieuwe termen te zullen stellen.

D.L.

Alain et Odette VIRMAUX,
Colette au Cinéma,

Flammarion, Paris, 1975, 324 pag., geïll.
De Franse romanière Colette, die tijdens de eeuwwisseling met een musical-nummer in in de toendertijdse showbusiness debuteerde heeft zich tijdens haar lange artistieke carrière herhaaldelijk met film ingelaten. Als filmcritica tijdens de eerste wereldoorlog, als vertaalster van voet-

titels, als scenariste en als dialogiste tussen 1931 en 1935. De samenstellers van dit boek hebben de efemera van deze romanière opgezocht — ze komen niet voor in haar verzamelde werken — en van uitvoerige erudiete commentaren voorzien. Een model van tekststudie voor filmgeschiedenis.

De knap geschreven filmkritieken van Colette geven een idee van hoe films werden waargenomen, beoordeeld en welke rol de kritiek tussen film en publiek speelde. Niets is immers voor de studie der filmgeschiedenis zo moeilijk te achterhalen als de context waarin de oude films ooit actueel waren.

D.L.

CINEMA D'AUJOURD'HUI,
Marilyn Monroe,

Cahiers bimestriels, nr. 1, Film Editions, Paris, 1975, 120 pag., geïll., 15 FF.

De bekende reeks monografieën over filmregisseurs waarmee in 1962 werd gestart en waarvan 80 volumes werden uitgegeven, is naar een periodieke formule overgestapt. Nieuw formaat, meer illustraties en een verruiming van hun terrein — zie het thema van het eerste nummer, een star — belooft dit zoveelste filmtijdschrift. Lherminier, hoofdredacteur van de publikatie, slaagt er in zijn 'Ten geleide' evenwel niet in ons te overtuigen van de voordelen van de nieuwe formule. En dit eerste nummer zelf is bepaald niet veelbelovend. Nog afgezien van de al te doorzichtige commerciële keuze van het thema, wordt daarmee niets origineels gedaan. Naast enkele interviews van geringe documentaire waarde, komen Amengual, Domarchi Lo Duca, Siclier en Clouzot met soms geslaagde en soms ongeïnspireerde variaties op het stramien van de Franse star-theorie zoals die in de jaren vijftig (o.m. door Morin) werd geformuleerd. De nieuwe belangstelling voor stars in het begin der zeventiger jaren heeft zowel op artistiek gebied als in filmkritiek en in essays met name in de Bondsrepubliek en in de Verenigde Staten nieuwe accenten gelegd en perspectieven geopend waarvan in dit dossier geen gewag wordt gemaakt.

D.L.

Karel De GOEYSE,
De Kronkelwegen van de Informatie,
Davidsfonds Leuven, 1975, 86 pp.

Dit boekje wil — zo lezen we althans op de achterkant — hoewel niet direct geschreven voor media-specialisten, toch

meer zijn dan een oppervlakkige terreinverkenning. Akkoord dat het niet direct (en waarschijnlijk ook niet indirect) voor mediaspecialisten bestemd is maar om meer te zijn dan een oppervlakkige terreinverkenning mist het wel de nodige helderheid en diepgang. Het inleidend algemene gedeelte over 'Massamedia' zal de volslagen leek, waar je die dan ook moet gaan zoeken, misschien nog wel wat vertellen over informatie en informatiebronnen. Het deeltje over de krant is summier. De stukjes over radio en televisie zijn een ietsje te verdedigend. Het veelvuldig gebruik van knipsels uit de omroepbladzijden van kranten is op zich een goed idee. Moet men echter een boekje schrijven om op krantenkritieken te antwoorden?

P.I.

Groot praktijkboek voor effectieve communicatie.

Eindredactie: Hans Ferrée
Kluwer - Deventer

In de inleiding stelt de eindredacteur dat communicatie in het middelpunt van de belangstelling staat. «Daarom dit boek. Niet omdat wij menen de communicatiewijsheid in pacht te hebben. Wel omdat wij menen dat communicatie minder moeilijk wordt naarmate je beter op een rijtje zet wat je weet en wat je wil.» Tot nog toe is, in tweemaandelijks afleveringen, zowat een kleine helft van wat een boek in 3 banden en 29 delen moet worden, verschenen. Bij elkaar geschreven door zowel wetenschapsmensen als succesvolle mensen uit de praktijk biedt het Groot Praktijkboek voor effectieve communicatie ons een bonte maar boeiende verzameling theoretische en praktische reflecties op zowat alle domeinen van het communicatiegebeuren. Diversiteit zowel in stijl als inhoud, met uiteraard alle ups en downs vandien, maakt elk aspect voor zowat iedereen gemakkelijk toegankelijk. Wie modellen zoekt voor een eigen opdracht, voorbeelden en/of inhouden voor lessen, ideeën over communicatietheorie of illustraties en/of stof voor een of andere uiteenzetting of discussie; wie er zelf wat wil aan doen of zijn ideeën of ervaring aan die van anderen wil toetsen, heeft een redelijke kans in dit boek aan zijn trekken te komen. Bij de meer 'wetenschappelijke' stukken vind je een (beperkte) bibliografie maar persoonlijk appreciëren we vooral de concrete levendige stukjes uit de praktijk. Wie die — waarschijnlijk met plezier — leest komt wel uit zichzelf tot

een theorievorming. Zijn communicatietheoretisch inzicht zal bovendien steunen op een uitgebreide werkelijkheid. En precies daarom moet men er zich terzelfdertijd van bewust blijven dat een eigen theorie nog geen evangelie is. Naar ons gevoel moeten ook de samenstellers van het boek hier en daar wel even opletten niet te losjes opinies als theorieën te verkondigen. Het is altijd wel prettig te weten waar cijfers- en feitenmateriaal (en conclusies) vandaan worden getoverd.

Al bij al, naar onze mening, een boek dat iedereen die zich op een of ander vlak met communicatie bezighoudt binnen bereik mag hebben. Best zelfs binnen handbereik, zo kan je d'er op een verloren momentje nog even wat in grasduinen. Er is een redelijke kans dat je dan weer een ietsje opsteekt. In de scholen waar kortelings 'communicatiewetenschappen' op het programma komt mag het in geen geval in de bibliotheek ontbreken. Vooral de betrokken leraars zouden er spijt van hebben. De prijs kan (misschien?) wel even een gat in het boekenbudget slaan, maar dat lijkt het me dit keer wel waard.

P.I.

BIJ DE TIJD

Een kwartaalblad over de educatieve programma's voor volwassenen van de NCRV. In 1974 nam de Nederlandse Christelijke Radiovereniging (NCRV) een proef met het blad «BIJ DE TIJD», een uitgave vol achtergrondinformatie over de educatieve programma's voor volwassenen van de NCRV. Naar aanleiding van de positieve reacties op dit experiment, verschijnt «BIJ DE TIJD» voortaan vier keer per jaar. Het kwartaalblad houdt met name het vormings- en ontwikkelingswerk, het jeugd- en jongerenwerk, gespreksgroepen en mensen uit het onderwijs op de hoogte van opzet en achtergrond van komende radio- en televisieprogramma's.

Het abonnementsgeld bedraagt 7 gulden per jaar. Het kan worden overgemaakt op gironummer 12.53.00 t.n.v. NCRV-Hilversum.

H.V.P.

J. GUILHAUMOU e.a.

Langage et Idéologies. Le discours comme objet de l'histoire.

Les Editions Ouvrières, Parijs, 1974, 156 blz.

De bedoeling van dit boek is, zoals R. Robin het in de inleiding uiteenzet, een

bijdrage te leveren tot deze tak van het geschiedenisonderzoek die men de historiografie van de mentale structuren, of ideologieën, zou kunnen noemen. Dit opzet wordt gerealiseerd in drie vrij uitvoerig opgezette analyses, waarin een aantal auteurs zich buigen over een paar ideologieën zoals die zich op bepaalde momenten in de Franse geschiedenis hebben ontwikkeld. Uitgangspunt bij deze analyses is de stelling dat deze mentale structuren nergens anders aanwijsbaar en dus onderzoekbaar zijn dan in de taal, de discoursus. De strijd tussen de ideeën is een strijd met en binnen de taal, het onderzoek naar de publieke opinie dient uit te monden in een analyse van de discursieve strategieën. De (tekst-)linguïstiek krijgt dan ook een belangrijke plaats.

Kan dit uitgangspunt slechts toegejuicht worden, dan zijn we met de specifieke methode die in deze analyses wordt toegepast heel wat minder gelukkig. De gevolgd (linguïstische) procedure — waarin de naam van Z.S. Harris maar al te zwaar doorweegt — mist o.i. inderdaad visie, verbeeldingskracht en subtiliteit en maakt dat het boek verzandt in monotonie en nietszeggendheid. In de inleiding wordt, volgens een gekend retorisch procédé, de volgende tegenwerping geformuleerd: «A quoi sert la linguistique? A quoi sert tout cet arsenal technique pour développer le plus souvent des conclusions qu'une simple lecture informée aurait suffi à dégager?». De ontkrachting van deze argumentatie volgt (uiteraard) terstond, het verder verloop van het boek echter doet de sympathie van de weinig geboeide lezer zeker naar de eerste redenering uitgaan.

L.V.P.

Lucie OLBRECHTS-TYTECA,

Le Comique du Discours, Editions de l'Université de Bruxelles, Brussel, 1974, 433 blz.

Zoals de titel van het boek suggereert wordt de lezer van *Le Comique du Discours* geconfronteerd met een analyse van de humor, het komische, de lach. De naam van de auteur laat hierbij vermoeden dat het onderwerp op een wel bijzondere manier en vanuit een uiterst specifieke methode geanalyseerd zal worden. Mevrouw Olbrechts is immers sinds ettelijke jaren de medewerkster van de jurist-filosof Chaïm Perelman en is samen met hem bedrijvig (en beroemd) in wat men de retoriek van de communicatie, adequater wellicht de retoriek van de persua-

sie of de techniek van de argumentatie zou kunnen noemen. Het is nu juist vanuit deze retoriek — die een breuk wil forceren met de rationalistische, Cartesiaanse waarheidsopvatting en pleit voor een terugkeer naar de noties van het waarschijnlijk en van de effectiviteit van de overreding — dat het komische door mevrouw Olbrechts benaderd wordt. Een vlugge schets van deze leer van de argumentatie lijkt ons hier dan ook noodzakelijk.

In hun *Traité de l'Argumentation*. La nouvelle Rhétorique (Parijs, 1958; Brussel, 1970) stellen Ch. Perelman en L. Olbrechts-Tyteca tegenover het begrip van de waarheid als een evidente noodzakelijkheid of als een adequate conformiteit aan de feiten, de notie van de argumentatie, van de persuasie; hierbij wordt het dilemma tussen de objectieve en universele waarheid enerzijds en de suggestie of het geweld anderzijds, vervangen door het overtuigen, de dialectiek, en dit via de taal, de discoursus.

Deze argumentatie, aldus de auteurs van boven geciteerd werk, kan bestudeerd worden in wat een nieuwe retoriek wordt genoemd, d.w.z. een discipline die terugrijpt naar de Renaissance en de Klassieken.

Het zou ons nu te ver brengen precies te beschrijven hoe deze nieuwe retoriek door Perelman en Olbrechts-Tyteca concreet opgevat wordt. Zeggen we slechts dat er in dit verband een aantal, vaak impliciete persuasieve procédés, argumentatieve schema's worden geanalyseerd die gebruikt dienen te worden om bij de ontvanger instemming te verwekken.

Onderzoeken we nu hoe mevrouw Olbrechts haar analyse van het komische in deze demarche weet te situeren.

Reeds in het bovengenoemde *Traité de l'Argumentation* hadden Perelman en Olbrechts-Tyteca gewezen op het feit dat de schema's van de argumentatie, de technieken om de ontvanger te overreden voortdurend het gevaar lopen om op een komische wijze gebruikt te worden, een lachwekkend effect te veroorzaken. Dit komische van de retoriek — dat hierbij onderscheiden wordt van het komische in de retoriek (het komische als retorisch procédé) — is nu het object van mevrouw Olbrechts' boek. De structuur van het *Traité de l'Argumentation* volgend zal mevrouw Olbrechts dan ook systematisch nagaan hoe de persuasieve schema's en technieken op een komische manier kunnen gebruikt worden. De overreding door middel van het argument van

de (statistische) waarschijnlijkheid b.v., die in de classificatie van het *Traité de l'Argumentation* tot de quasi-logische argumentatie wordt gerekend, vindt in *Le Comique du Discours* haar geestige toepassing in het volgend grapje :

«Le médecin dit à une patiente :

Vous guérirez. On guérit dans un pour cent des cas, vous êtes justement le centième que je soigne, et je n'en ai encore guéri aucun».

Zoals men uit de komische kwaliteit van dit voorbeeld kan afleiden, is de kans dat men, bij het lezen van het door de auteur verzamelde corpus het zou besterven van het lachen, minimaal. Het boek is dan ook duidelijk niet geschreven om te doen lachen, het is in feite in laatste instantie zelfs niet geschreven als een bijdrage tot de theorie van het komische, de humor. Veeleer dient men te zeggen dat *Le Comique du discours* een regelrechte voortzetting is van het *Traité de l'Argumentation* : wat mevrouw Olbrechts namelijk op de eerste plaats heeft gewild — en Ch. Perelman legt hierop in zijn voorwoord de klemtoon — is een

bijdrage te leveren tot de verdere studie van de logica van de argumentatie, tot de opbouw van een nieuwe retoriek. In deze poging wordt de auteur geleid door de idee dat het komisch gebruik van de argumentatieve procédés, a.h.w. door contrast, ons iets leert over het normale gebruik van de retorische techniek : het komische van de retoriek, aldus Perelman in zijn voorwoord, kan beschouwd worden als een misbruik van de retorische procédés, misbruik dat gesanctioneerd wordt door de lach. «*Le Comique du discours*», zo verklaart Perelman verder (p. 5), «attire notre attention sur ce que l'on pourrait considérer comme une pathologie, qui permet de mieux cerner les limites de l'usage normal et sérieux du langage. Le comique nous met en éveil, nous incite à plus de précautions et nous mène sur le chemin de la précision et de la formalisation, empêchant la reproduction de situations qui ont suscité le rire. Le présent travail constitue ainsi un prolongement du *Traité de l'Argumentation*». Op deze stelling nu — diè ook deze van mevrouw Olbrechts is (cf. p. 22) — en

waarbij, zoals in de Chomskyaanse (Cartesiaanse!) linguïstiek, de agrammaticaliteit een beter inzicht verschaft in de grammaticaliteit — zou heel wat in te brengen zijn. Liever echter dan in dit verband een uitgebreide kritiek te formuleren — o.i. is een dergelijke visie een miskennis van het komische — zouden we, tot besluit, onze bewondering en waardering willen uitspreken voor het werk van mevrouw Olbrechts. Door de opzet van het project en de uitgebreidheid en concreetheid van de analyses vormt *Le Comique du Discours* een waardige opvolger van het *Traité de l'Argumentation*. Mevrouw Olbrechts heeft met haar boek dan ook een verrijkende bijdrage geleverd tot de constitutie van de nieuwe retoriek in het bijzonder en de discursus-analyse in het algemeen. De hoop dat de communicatiewetenschap eens in staat zal zijn de grammatica(s) die de opbouw van de boodschap regelt(en) te begrijpen en te beschrijven is hierdoor weerom concreter geworden.

L.V.P.

Pas verschenen bij de Universitaire Pers Leuven

Kabeltelevisie

Referaten van het congres kabeltelevisie te Hasselt van 1 tot 5 oktober 1974, met :

— de toespraken van prof. dr. A. De Bock, prof. dr. G. Fauconnier en P. Schaeffer op de openingsvergadering

— de referaten van de technologisch-economische werkdag

- M. De Sutter : Technisch-economische visie op de TV-distributie
- G. Maes : De standpunten van de Belgische industrie ten overstaan van de kabeltelevisie
- J.C. Alteresco : La situation particulière de la France en matière de télédistribution
- Ir. R. Thoen : Aspecten van de verre-afstandsverzorging van signalen
- Dr. C. Wansdronck : Technologisch-economische aspecten van kabeltelevisie : de situatie in Nederland
- Ir. N. De Muynck : De toekomst van de kabeltelevisie in België

— de referaten van de socio-culturele werkdag

- Prof. dr. A. Verhulst : De socio-culturele aspecten van de kabeltelevisie en de omroep
- Prof. dr. P. Hofstede : Kabeltelevisie, paard van Troje ?
- A. Van Horenbeeck : Het socio-cultureel vormingswerk : een gemeenschaps- of een economisch goed ?
- E.L. Sommerlad : Unesco and cable television

— de referaten van de politiek-juridische werkdag

- A. Marchini-Camia : La C.E.E. et la télévision par câble
- Prof. dr. J. Corbet : De auteursrechtelijke aspecten van de kabeltelevisie
- Dr. J. Fleerackers : De politiek-juridische situatie van de kabeltelevisie in België
- Verslag van het debat, gemodereerd door prof. dr. E. De Jonghe, m.m.v. W. Geldolf, W. Kuypers, F. Swaelen, P. Van Roe

— De conclusies, eindrapport door prof. dr. G. Fauconnier, slotrede van minister R. De Backer-Van Ocken.

294 blz.

Prijs : 360 F.

(Studentenprijs of groepsbestellingen van min. 10 exemplaren : 250 F.)

BESTELLINGEN : Universitaire Pers Leuven, Krakenstraat 3, 3000 Leuven